

НОВИЙ ЧАС

ІЛЮСТРОВАННИЙ ПОЛІТИЧНО-ГОСПОД. ЧАСОПИС

Ч. 2.

ВИХОДИТЬ ДВА РАЗИ В ТИЖДЕНЬ.

Рік I.

ПЕРЕДПЛАТА в КРАЮ
місячно 120.000 до кінця року 240.000.
В Америці річно 8 долари.

АДРЕСА:
„НОВИЙ ЧАС“ Львів, Руська 18.

ПЕРЕДПЛАТА ЗА КОРДОНОМ
місячно рівновартість 8 кор. чех.
одно число 1 кч.

Полковник ДМИТРО ВИТОВСЬКИЙ
перший командат УГА.

В імені Річпосполитої Польської!
Суд окружний карний, яко Трибунал пресовий у Львові, рішив на внесок державної Прокуратурі, що зміст часописи „Новий Час“ число 1. з дня 14. жовтня 1923. в артикулі під заголовком: 1) „Від Видавництва“ в уступах між словами: а) приходив до себе... а ...Питаємося. б) „газдує... а ...Правда що лекше... в) „будинок

а ...В отсей новий... г) „Новий Час“ а Редакція „Нового Часу“. 2) „Перед великими роковинами“ в уступі між словами: „діло а ...Пять літ. 3) „Правда про Радянську Україну“ в уступі між словами Татаре а Це ясно. 4) з артикулу на сторони 8-ій в долиній половині а) заголовок б) уступ від слів: „Бачиш Читачу до кінця містить в собі ество злочину з § 6 5а) з. к. узнав

доконану в дни 11. жовтня 1923. конфіскату за оправдану і зарядив знищення цього накладу; Видав по думці § 493. п. к. заборону дальшого розширювання того наслідки передвиджені в § 21 зак друк. з дня 17. XII. 1862. Д. II. д. 4. б. а 1863. а іменно засудження за пвреступство на гривну до 400 мкл. Львів, дня 13. жовтня 1923. (Підпис нечиткий).

ЮРА ШКРУМЕЛЯК.

В ПЯТУ РІЧНИЦЮ.

(З прольогу до поеми „Побідники”.)

В ПЯТИ РОКОВИНИ.

Відозви не містимо тому, що сконфісковано її вже в „Громадським Голосі“.

Нинішній день.

Провокація!

Чи знова партійна гризня? — лодумас не один по прочитанню статті Ні! Бо „Новий Час“ не входить і не буде входить в партійні спори. Але зате буде нищити всяке лайдацтво, кожду плюгаву роботу кожного, чи він сильний, чи слабкий, чи впливовий, чи ні.

Сталася подія, яку ми не можемо поминути мовчки, розкриємо її перед суспільністю в повній нагості, щоби вона знала з ким має до діла, як глибоко гангрена запустила своє коріння.

У Львові завязався листопадовий комітет, який видав відозву. День 1. листопада призначено днем збірки на українські захоронки, а зокрема на вибудування захоронки ім. Михайла Голубця, першої жертви на вулицях міста Львова. Комітет виходив з заложення, що день 1. листопада належить до нації, як щлости, і тому не вільно ніякій партії, чи групі, надуживати того дня для своїх цілей.

Здавалося, що проти цього не запротестує ні один громадянин, серця забють жвавійше на спомин великого дня, всі об'єднаються довкола одної цілі.

Та сталося інакше. Трудовицький орган, який претендує навіть на загально-національне представництво, відмовився помістити відозву, а натомість проголосив 1. листопад днем збірки на трудовицьку пресу.

Таким чином трудовицька партія постановила 1. листопад, підйом цього дня, використати для своїх партійних цілей, ставлячи справу, що суспільність, то трудова партія, що суспільність має йти за диктатом трудовицьких верховодів, „молчать і нерозсуджати“.

Сталось це в час, коли саме трудова партія яскраво зірвала з усім, що приніс листопад. І немов на кпини „Діло“ реклямує себе наймогучішою зброєю в теперішній час. Тож в першу чергу трудовій партії і „Ділови“ відмовляємо права користуватися листопадом для своїх цілей. Та полмшаючи це, ми констатуємо нечуваний поступок „Діла“ — відмови надрукування відозви, як виступ проти одноцільної національної думки.

Чи впливало це зі страху, егоїзму, чи льюальности до повелителів, нам це байдуже. Вічним оста-

нется факт, до цього часу в нас небувалий.

До того докотилася трудова партія.

І в тій стадії конання вона витягас до суспільности жебрачу руку о поміч, кличе о ратунок.

О ратунок благас лише немічний, вмираючий. А хто в таких часах, як наші, вмирає, той негідний життя.

Але це неважне для нас.

Важна провокація, яку кинено збірним почуванням нації, провокація гідна Ількових. Ми певні, що суспільність льюальним сепаратистам дасть по пальцях так, що вони на подібний крок ніколи більше не поважуться.

Ані марки на трудову пресу в дни 1. листопада.

Натомість віримо, що не забракне ні одного громадянина, який в тому дни не кине свою лепту на захоронку ім. Мих. Голубця. Здвигнемо спільними силами пам'ятник мертвим, — радість живим.

Листопадові дні на Буковині.

Воєнні і політичні події в осени 1918 р. дали в Австрії почин до створення Національних Рад, між ними й Української Національної Ради у Львові, куди покликано на день 18. і 19. жовтня також всіх українських послів із Буковини. До них мали прилучитися й по три відпоручники партій націонал-демократичної, радикальної, соціал-демократичної і т. зв. народньої. Перед цим зїздом відбулося в Чернівцях ще дуже численне українське віче, яким проводив посол Омелян Попович, а реферував Осип Безпалко. Віче це ухвалило, щоби братися до будови свого власного державного життя. Воно звернулося до Румунів з жаданням мирного поділу Буковини на частини українську і румунську та заповіло боротьбу проти кожного, хто хотівби рішати про нас без нас.

На зборах конституанти у Львові дня 18. і 19. жовтня 1918 р. явилися з Буковини майже всі українські послі і представники всіх чотирох партій, разом поверх 30 осіб.

У Львові уконституовалася Українська Національна Рада, в якій члени Буковинської Української Національної Ради входили як „Буковинська Делегація“. Делегацію цю поширено опісля представниками буковинських українських товариств. Головою Бук. Делегації вибрано посла Поповича, заступником д-ра Артимоновича, а секретарем д-ра Литвиновича. Делегація скликала передусім до Черновець віче з цілого краю. Президент краю граф Ецдорф просив голову делегації не скликати віча, бо боявся противної демонстрації з боку Румунів. Ми не дали відстрашитися і віче відбулося, таке, якого доти не бачили Чернівці. Віче радило в трох найбільших салях і скінчилося одушевленим кличем народу: „Хочемо до України!“ З піснею на устах вирушили вічевики величавим походом з численними українськими прапорами, перейшли головні вулиці міста і ринок та остановилися на площі перед театром, де залунав з многотисячних

грудей гимн: „Вже воскресла Україна“. Учасники віча розійшлися одушевлені домів, бо надіялися, що от-от буде своя хата, а в ній своя сила і воля...

Між тим у війську почався розклад. Заходи українських офіцерів, щоби здержати Українців у війську не осягнули успіху. Натомість за агітацією офіцерів Румунів військо зачало розбігатися і грабити магазини. Наші офіцери кличуть сотню Січових Стрільців, що ще перебувала у Вижниці. Вони приходять і дбають про лад і безпеченство в місті; без них булаб повна анархія.

В „Народнім Домі“ кипить від людей, кипить всяка робота. Тимчасом кличуть українських і румунських послів на нараду до президента краю, який готов передати управу українським і румунським послам разом. Однак Румуни відтягаються, бо вже знають наміри Румунії. Тільки рум. демократ др. Ончул готов обняти разом з нами правління, але президент не хоче пристати на нього, бо більшість рум. послів йому противна, а на її чолі станув найгірший шовініст був. посол Янку Зотта. Тоді жидівські

Перед світовою заверхою.

(п) Ще не так давно, перед кількома ледви місяцями могло здаватися, що Європа по світовій війні, по десятках мирових договорів входить в стан довгого мира. Це переконання здобуло собі місце також серед частини нашої суспільності. Рахуючись з довшим миром трудова партія ухвалювала автономні резолюції, забиралася до легальної боротьби в легальних умовах. Та треба було всього кілька місяців, щоби твердження про тривалий мир заломалися, перейшли на склад, а дійсність насміхалася над ними.

Бо те, що діється тепер на наших очах мусить нас впевнювати, що зближасмо до нової періоди непорозуміння, заколоту і воєн.

Головною вісю, довкола якої крутиться європейська криза — це німецька справа, а стисліше францусько-німецький спір. Франція поставивши Німеччині услівя того рода, що та не могла їх виконати, вкинула Німеччину на шляхи розпучливої політики опору. Станули проти себе два противники. Один неблаганий узбросний побідник, другий винищений, немічний, позбавлений вже всіх що до одного розумних виходів. Бо останній, який ще мав, вже виграв.

Німецькі пропозиції переговорів француський уряд відкинув. Відкинув їх в вірі, що цим способом

приведе Німеччину до повної руїни, до розбиття одинокого свого небезпечного противника. А в слід за цим Німеччина ступила на шлях внутрішнього розкладу. Баварія фактично відлучилася від німецької спілки, між Саксонією і Турингією з одної, а німецьким урядом з другої сторони ведеться правдива війна. А в той час надренські сепаратисти проголошують при активній допоміч бельгійських військ відірвання від Німеччини надренської провінції. На наших очах розпадається велика Німеччина, що ще так недавно була пострахом цілої Європи. Чим це скінчиться? Чи може повною гегемонією Франції, а тим самим тривалим і довгим миром? Мається врахування, що ні. Бо осталося в Європі 70 мільонів Німців, яких існування не знищить ніяка сила, бо жити вони мусять. Остався німецький уряд, який не має вже ні одного розумного виходу з ситуації, але якому стоїть ще до диспозиції один одинокий не розумний, але розпучливий крок. З konieczности перестати панувати над ситуацією і віддати дальшу долю вульканічним силам німецьких мас. Німеччина стоїть вже в огні домашньої війни і революції.

„Німці мають ще вибір між цілковитою загладою, а роздмуханням комуністичної революції“ — говорить Троцький.

Не улягає сумніву, що в випадку, коли Франція, а тим самим і Польща, будуть робити проби здушення комунізму в Німеччині — совітська Росія не остане нейтральною.

„Що торкається Польщі, то вона може творити або поміст або перешкоду між Німеччиною і Росією“ — говорить Троцький.

Стоїмо на передодні великих подій. Напруження зростає з кожною годиною. Може і недовго прийдеться ждати, коли ввійдемо знова в активну періоду політики.

Від нас самих залежить, що принесе нам в дарунку друга світова війна, яка родиться на наших очах.

Самі ставлять нас поза скобки.

З приводу голосування в польським соймі над довірям до теперішнього уряду, варшавська „Gazeta Poranna“ пише: „Поза скобками мусять остати голоси т. зв. національних меншостей, яко голоси елементів, до цього часу з Польщею не засимільованих, навпаки — взагалі ворожих її незалежному існуванню і будучині“.

Коментарі злишні.

посли хотять посередничити, та Румуни заявляють, що вони готові самі перебрати владу, а опісля порозумітися з нами. Наша делегація відкинула цю пропозицію. Тоді всі договориюють нам обняти владу й формально, (бо ми мали її вже фактично в руках), що остаточно наша делегація й ухвалила, визначивши з поміж нас, хто який уряд має перейняти.

В день 6. листопада о 11. год. вирушили з „Нар. Дому“ назначені відпоручники на чолі військ. відділів до будинків подиноких урядів. В красвім правительстві застали наші відпоручники президента в його бюрі. Посол Семака візвав його в імені Української Нац. Ради віддати владу української частини Буковини з Чернівцями в руки буковинської делегації У. Н. Ради. Президент відповів, що не може цього зробити, а коли почув, що будинок намісництва вже в руках українського війська, сказав, що уступас силі, перестас урядувати й передасть правління в руки заступників української і румунської нації, які на це погодяться. Справу відрочено на полудне. Президент відійшов до свого помешкання, а в його бюрі

остали ми самі. Дивне чуття опанувало нас, не весело, а важко було нам на серцю, що немов прочувало лихо...

Пополудни явився від Румунів тільки д-р Ончул. Тоді й списано такий протокол по німецьки, якого дослівний переклад тут подасмо:

„Протокол, списаний в Чернівцях, 6. листопада 1918 р. — О годині 11:35 явилися в мене посол до парламенту Семака, посол до парламенту Спинул, член красвого відділу Попович і поручник Ілія Попович в імені Української Національної Ради.

Посол до ради державної Семака заявив мені, що будинок красвого правительства обсаджений українським військом і візвав мене передати владу в українських областях Буковини і в місті Чернівцях Українській Національній Раді. Я відповів, що уступаю перед силою і перестаю урядувати. З огляду на такий стан річи заявив я, що готов віддати владу в краю Буковині заступникам румунської і української нації а іменно тим заступникам, які в інтересі краю переймуть її в обопільнім порозумінню. О 4. годині пополудни сказано мені, що Укра-

їнська Нац. Рада і посол до держ. Ради д-р Ончул (який мені заявив, що він є відпоручником Румунської Національної Ради, уконституованої по мисли найвишого маніфесту і зложеної з послів до державної Ради) готові обняти владу в обопільнім порозумінню. Передаю тому владу в краю Буковина названим панам заступникам румунської і української нації. Прошу панів подбати про безпеченство Його Ціс. Вис. архики. Вільгельма. Передає: д-р Осип граф Ендорф, ц. к. президент краю. Переймають за Українців: Попович, Семака, Спинул; за Румунів: Ончул“

Цей протокол оголошено тогож дня в черновецьких часописях.

На другий день зложили послам Поповичови і Ончулови начальники поодиноких урядів приречення, крім двох румунських гофратів, які заявили, що мусять ще надуматися, відаючи вже про заміри Румунії.

Провідав про се й д-р Ончул, бо на третій день виїхав до рум. границі, щоби, як казав, предложити Румунії федерацію рум. частини Буковини, відки вже не вернув, бо там його арештовано й вивезено

Громадяне!

Вічно стояти буде твір 1. листопада 1923 р. — захоронка ім. Михайла Голубця, як згадка минулого. В дни 1-го листопада кожний чесний Українець дасть лепту на ту ціль. Гроші слати на адресу: **Львів, „Дністер“ вул. Руська ч. 20.** з зазначенням на захоронку ім. Мих. Голубця.

Ніхто не хоче Польщею рядити.

До такого заключення приходять польська газета „Час“. Ніхто не хоче рядити, ніхто не хоче бути господарем в хаті. — Як вибухне пожежа, навіть як вона при сильній бурі огортає чимраз більший простір, навіть тоді знаходяться люде, що ставлять огневи опір, стараються його погасити з нараженням свого життя. А в Польщі нема кому рядити. Правиця — пише „Час“, — яка тепер держить владу, вислала наперед маленьких людей, а всі грубі риби поховалися і саботують уряд. Лівиця багато робить крику і шуму, але не лише, що не потрафить рядити, але й сама не хоче. А тимчасом положення Польщі з кожним днем стає тяжше.

Нуртують погляди, що треба спровадити до правління Польщею чужих людей. Управу війська віддати Французам, фінанси Англіяцям, залізницю Американцям і т. д. Бо в Польщі нема кому рядити. І ми бачимо, між не сліпі, що Польща

стоїть перед катастрофою. Це стверджують і самі Поляки.

А якого вони ліку шукають, щоби спасти себе? „Вони“ винні і вказують своєму громадянству на Українців, Білорусинів, Німців, Жидів. І в слід за цим ідуть арешти кого попало. Іде нагінка на український університет, бо він, той університет винен, що в Польщі зле діється.

Чи це діється без пляну, може це непорозуміння? О ні! Це ведеться пляново!

Немає рятунку перед катастрофою. Є тільки спосіб відвернути польську публичну опінію від справедливої причини катастрофи. Вказати, що „вони“ винні! Ті, яких на клопіт влучено в свої границі. — Чи буде з того яка користь Польщі — побачимо.

до Румунії, де небавом і помер цей найвизначніший і одинокий для нас справедливий Румун. Того самого дня появилася над Чернівцями рум. літак, що розкинув відозви до буковинського населення, в яких заповідається прихід румунського війська „задля ладу й безпечности“. Між тим в українській частині Буковини панував взірцевий лад, а не було його лише на рум. границі, де рум. агенти справляли жидівські погроми, аби опісля мати причину до окупації краю:

Ця відозва і вістка, що румунське військо переступило вже границю коло Серету заставили нашу делегацію виготовити протест проти рум. насильства, який відвіз д-р Кордуба з українським сотником до Глибокої, де доручили його ад'ютантові генерала Задика. В наслідок цього протесту стримався генерал Задик три дні в дальшій поході, так, що черновецькі Румуни надармо ждали його що дня за містом з прапорами і вінцями... Між тим Січові Стрільці відійшли з Чернівців на польсько-український фронт. Не маючи військової опори наш уряд виїхав по думці ухвали Делегації з краю, щоби у Директо-

рії в Києві та у Нац. Ради в Станиславові шукати поради і помочі. На жаль годі було її дістати супроти розгорівшої українсько-польської та українсько-більшевицької війни і противних Українцям плянів Антанти. Румуни обсадили цілу Буковину, перевели численні арештування, завели терор і тілесні побої. За якийсь час багато української інтелігенції мусіло покинути Буковину і виїхати до Галичини.

Нині по 5. роках румунського вандалізму остала на Буковині тільки руїна з колишнього українського життя. Держиться ще тільки селянство. Воно спасло нас не раз від заглади, на нього й тепер уся наша надія...
О. П.

Польща в огни страйків.

Доляр доходить до трьох мільонів марок польських а з нечуваною звижкою сеї валюти стає тяжке життя всіх працюючих. За неможливістю не життя а вегетовання поставили так робітники в приватних підприємствах як і всякого рода державні функціонари домагання о підвищення зарібкових платень та пенсій. Домагань цих не сповнено, а в наслідок цього почалися в цілій Польщі страйки. І так: від тижня іде страйк залізничних машиністів у всіх трьох галицьких дирекціях; відтак перекинувся він до Ченстохови і Петрокова, до Холма та Варшави і до багатьох інших важних залізничних вузлів. За залізничниками пішли робітники фабрик сукна в Лодзі та почтовці в Кракові. Тут і там що дня нові страйки а короною їх має бути заповіджений Центральним Виконним Комітетом польської партії соціалістичної загальний, генеральний страйк всіх робітників фізичних та умових в цілій Польщі. Страйки ці придавляють ціле життя Польщі. По стороні страйкуючих більша половина населення Польщі. Воно і осуджує заходи польського правительства, яке думає репресіями зломити страйки. На голодні жолудки це не допоможе. Треба буде дати ім і їх родинам спромогу життя. А сего тепер в Польщі нема.

Носив вовк, понесли й вовк.

Славний на цілу Польщу львівський воевода Грабовскі усунений! Хоть як хотілося йому сидіти у своїй — як пише один львівський, польський часопис — потрійним муром поліційних кордонів оточеній твердині, так вкінці прийшов кінець і його пануванню. — Як через цілий час свого дволітнього урядування виказував нетакт своєї шляхецької душі та примх воевідського королика, в такий самий нетактовний, ніде не практикований спосіб усунули його — його власні люде. А відбулось се ось так: Дня 23-го жовтня ц. р. вислало польське міністерство внутрішніх справ до Львова свого високого урядника Ладу. По своїм приїзді до Львова сей урядник вручив воеводі Грабовському акт, яким міністерство усува-

ло його без подання причин з уряду воєводи. Та пана воєводу вже нераз усували і нераз він вже цю справу вигравав. Думав, що виграс і тепер! Певний своєї побіди пан воєвода заявив, що він не узнає ніякого міністеріяльного акту та не думас уступати зі свого становища. Та пан Лада з польського міністерства теж голова. Скликав чимскорше всіх урядників воєвідства та заявив їм, що від нинішнього дня п. Грабовскі перестас бути воєводою та що всі справи воєвідства

буде вести назначений заступник Зімни. На таку поставу п. Лади воєвода Грабовскі мусів віддати урядовання серед великої радості всіх своїх урядників, які відспівали п. Ладі „многая літа“ а п. уступившому воєводі пісню, відповідну до поважної хвилі в життю п. Грабовского. Хто засяде на престолі воєвідським не знати! Це для нас без значіння. Нам від того не покращас!

жиден кольоніст ще не втік, як то лучалося деінде.

Прушинські кінчить, що для дітей тих кольоністів треба буде місцеву українську школу переіменити на польську.

З цього бачимо, — в Басовім Куті справджується приповідка, що „на похиле дерево кози скачуть“.

Як Німці себе шанують?

Як відомо вже кожному, Французи заняли частъ німецької землі. Німці всі до одного через цілих девять місяців бойкотували всіх Французів, жадна жінка не то що не віддалася за Французького жовніра, але навіть з Французом не говорила. Ходили Французи по німецькій землі і чули, що вони там зайді. Трапилось, що одна Німка сподобала собі якогось гладкого Француза і пішла з ним на прохід. За те німецькі парубки дали їй такого прочухання, що вона зарікла-ся більше приставати з ворогом тай десятій заказувала, щоби цього не робила.

Військова кольонізація Поляків під Рівним.

Той сам Прушинські, що то не може знести ні одної української школи і всі каже переіменити на польські, бо — на його думку — українська мова це ніяка самостійна мова, а лише властиво польська „з рускімі коньцуфками“, — той сам Прушинські їздив під Рівно оглядати польські військові кольонії і про них розписується в „Слові Польск-ім“ (ч. 272, з 4. X. 1923).

З того довідуємося, що в рівенському повіті забрано на кольонізацію і т. зв. „реформу рольну“ 24.000 гектарів (себто приблизно стільки десятин, або близько 50 тисяч моргів). Осаджено там вже 630 польських кольоністів а до того мають на приміті ще 150 жовнірів, яким ще мають постаратися землю. Кольоністи дістали даром землю та дерево на будову і 60 пр. кольоністів вже й побудувалося. Деякі з них вже поженилися з бувшими православними „Русінками“

(очевидно, наші Українки мусіли при цьому прийняти латинську віру! — Прим. Ред.) і таким чином узи-скали тимчасове помешкання і поміч жіночої рідні. Прушинські сам оглядав одну таку кольонію коло Басового Кута біля Рівна. 30 кольоністів осадовилося за українським селом, з чого лише 4 не мають ще домів. Прушинські тішиться тим, що хоча місцеві Українці нераз умисне нищать або крадуть кольоністам хліб з поля, то одначе авантур і бійок нема і через це

Вірити і ділати.

— Віра без діл с мертва! Здається, що ся велика правда кождому добре звісна.

Але з тої правди виходить і друга, не менша: Діла без віри с пусті і остають без живих, тревалих наслідків.

Коли ти просиш о щось свого друга, чи брата, чи батька, чи маму, але те, о що ти їх просиш, тобі не конечно потрібне, то в свою просьбу не зможеш вложити такої сили ширости і віри в її сповнення, щоби вони тобі ту просьбу вволили. І вони відчують це — і не сповнять її! Твоя просьба с ділом без віри!

Та коли ти знайдешся в крайній потребі, в такій, що без помочи тобі прийдеться гинути, то в свою просьбу вложиш стільки переконня і віри, що навіть чужий тобі чоловік не посміє відмовити! Твоя просьба не буде жебрацтвом

але слухним домаганням! І ніхто їй не опреться — бо вона с — ділом з вірою! Такий закон життя. — Та не лише твої просьби і домагання наберуть в такий час такої сили, — ні! — і кожде твоє діло, в яке вкладаш свою сильну віру і волю, буде успішне!

Навіть такі діла і поступки, на які ти без крайної потреби, без віри і без волі не здобувсяби, навіть такі тобі вдаються. Ти їх виконаєш побідно. І найменший твій поступок, виконаний в вірою в його успіх, більше заважить на твоїй долі, як великий — на позір — вчинок, але без віри!

Запамятай собі то, друже, — в день Великої Річниці. — В той День збуди в собі сильну, просто релігійну віру в те, що твої діла, сповнені для добра нашого народу, принесуть гарний овоч. Хай кождий твій найменший поступок буде перепоений любовію до нашої красної України. І навідворот: не вчини ані одного кроку, коли бачиш, що він може пошкодити твоїй славі як Українця, і славі твоєї землі. Бо що шкодить славі, те шкодить і справі! Краще — скажи собі — хай всохне мені рука або нога, як маю своїм ділом або поступком пошкодити загальній справі!

В п'ятьлітні роковини. Оборона шляху Львів-Перемишль.

Є ще одна гарна приповідка:
Не силою але частим, постійним,
упертим паданням крапля води ви-
жолоблює тверде каміння!

Подумай собі, що кожде твоє
діло є каплею!

Юра Шкрумелях.

Берімо приклад.

До

Хвального Товариства

„Сокіл-Батько“.

Світле Товариство!

Знаю, що працюєте від 1911 року над справою українського городу, щоби українська молодь мала простір, на котрім зможе виховатись на свідомих, повних пожертвування Українців-горожан.

Війна припинила Вашу роботу, але загартувала Вас досвідом і розжарила огнем свободи. Український город стане олімпійським стадіоном для української молодіжи. Колись канадійські Українці прийдуть змиритися в змаганнях зі своїми братами в Європі. Англійські витривалі нерви вигартувалися до побідної життєвої боротьби на спортових майданах. Здоровлю всіх членів української громади, які щиро стараються виховати міцніше і завзятіше покоління до боротьби за кращу будуччину українського народу.

Залучаю десять долярів на закупню десяти метрів землі під український город у Львові.

Канада переконана, що Українці в Європі допровадять се культурне діло до кінця, яке дає підставу до всякої дальшої праці, бо дух розбуджений в молодіжи є духом будучого покоління горожан.

Зі щирим привітом

Стефан Савула в. р.

Англія зброїться.

Про непевність політичної ситуації в Європі і взагалі на цілій землі свідчать слідуєчі факти: Англія — як відомо — теоретично обстоює за загальним розбросням. Вона не годиться з імперіалістичною політикою Франції. На останньому зїзді представників домінії британської держави генерал Смітс виступив гостро проти завойовницької політики Франції особливо супроти Німеччини, заявив, що та її політика загрожує спокоеви Європи і зробив Францію відповідальною за катастрофальні наслідки цієї імперіалістичної політики.

Здавалося, що Англія дораджує другим розбросням, передусім сама для прикладу піде тим

мирним шляхом. Та діла показують що іншого.

З огляду на те, що після упокорення Німеччини Північне (Німецьке Море) не грозить вже Англії ніякою небезпекою, — Англія звернула особливу увагу на Тихий Океан та береться будувати великанську новочасну морську твердиню в Сінгапоре. Будова ця буде тривати кілька літ і коштуватиме страшні мільярди.

Окрім того Англія значно збільшує й летунську флоту, приступаючи до будови нових літаків.

Видко, що війна висить у воздуху, коли навіть Англія так горячково зброїться.

Революційний рух в Греції.

З Атен доносять, що в Греції вибух військовий рух. Деякі гарнізони домагаються зміни правитель-

ства, щоби вибором запевнити безсторонність. Поки що правительство є паном ситуації.

Перед новою війною.

Большевики не криються з тим що на випадок комуністичної революції в Німеччині, вони дадуть Німцям поміч. Оноді виголосив визначний комуніст Евдокімов промову в Петрограді на публичних

зборах, в якій заповів, що совітські війська через Литву і Лотву машерувати будуть до Німеччини. Цей похід на думку Евдокімова мусить зачіпити і польську територію.

Президент Масарик в Англії.

Президент чехословацької республіки Масарик в товаристві міністра закорд. справ Бенеша, приїхав до Лондону. Ціла англійська преса дуже щиро витає Масарика та підносить, що Чехословаччина по мимо німецької меншости та словацького сепаратизму виказує значне становище в Європі. — З Лондону поїхав президент Масарик до Оксфорду, де відбувся акт надання президентови чехословацької репу-

блики диплому почесного доктора прав оксфорського університету.

Поїздка Масарика має суто політичний характер. Перед приїздом до Англії навідав він Францію і Бельгію. Говорять, що Масарик хоче довести до згоди між Німеччиною а Францією в питаннях відшкодування. Через це дуже холодно прийняли його Французи а прихильно Англійці.

Бють зрадників.

В Надренії йдуть бої між сепаратистами з одної а націоналістами і комуністами з другої сторони. Сепаратистів попирають Французи. Всеж таки їм не вдалося зайняти

головних міст Надренії. Головні пристань на Рені, Кольонію заняли німецькі патріоти вигнавши сепаратистів. Було багато вбитих і раних.

Краї Німеччини заявляються проти Баварії.

На німецькій рєді міністрів з послами німецьких країв, поодинокі краї заявили в конфлікті між урядом Німеччини а Баварією єдинолосно за німецькими урядом.

Натомість вважають вони конечним щоби звязкові краї дістали більшу самостійність в відношенню до центрального німецького уряду.

Невдача Комуністів в Гамбурзі.

Спробу комуністичного перевороту в Гамбурзі ударемнено. В уличних боях згнуло 24 особи, ране-

них було понад 250 осіб. 80 комуністичних провідників арестовано.

Вибори в Австрії.

Дня 21. жовтня ц. р. відбулися в Австрії вибори до парламенту. Побідила при виборах партія теперішнього канцлера Зайпля — християнські-супільники, котрі дістали

49.7% і соціал-демократи — 40.6% послів. Всенімці перевели всього кілька послів. Таким чином в дотеперішній політиці Австрії не буде ніякої зміни.

Найбільше банкруцтво світа.

У звязку з катастрофальним спадком німецької марки побанкрутувало в Німеччині чимало підприємств, фінансових інституцій і торговель. В останньому часі збанкрутувала в Берліні фірма Зайдлер. Це банкруцтво є найбільше досі на

світі, бо фірма не може виплатити зобов'язань, що переступають суму 5 000, 000, 000, 000, себто 5 тисяч біліонів німецьких марок. Через банкруцтво цієї великої фірми грозить банкруцтво ще 50 іншим фірмам.

Новий союз держав.

Турецький часопис „Томін“ пише, що тепер ведуться переговори поміж Італією, Турцією, Болгарією

і Альбанією. В цілі створення союзу, як противагу впливів Малої Антанти.

Совітські зброєння.

Англійська телегр. агенція — Райтер — звідомляє, що совіти заговорили в Англії поверх 50 аеро-

плянів: Перший транспорт с вже в дорозі.

Як живуть тепер люде в Німеччині.

Читаємо не раз про дорожнечу в Німеччині, про упадок промислу, про голодові заворушення, але не маємо ясного поняття, як воно саме там діється. Тут хочемо подати нашим Читачам як живуть люде тепер в Німеччині.

Вріст дорожнечі.

У звязку зі зростом доляра зростає і дорожнеча. Хліб який перед тижнем коштував ще 2 міліярди піднісся на 5 міліярдів. Та на другий день, коли люде прийшли купувати хліб, застали, що він коштував вже 10 міліярдів. Булка за грейцар коштує 500 міліонів. Трамвай за 3 дні підніс ціну за переїзд одної особи з 100 на 300 міліонів. Масла взагалі не було. Оден фунт мяса поверх 30 міліярдів. Та ті люде, що досі купували по фунтови, купують вже лише по 1/4 фунта. Убрання та чобіт взагалі не можна докупитися.

Торговля.

Великі товарові фірми замкнули вже половину своїх sklepів. Половину службовиків відправлено. Позістали ще торговлі отвиряють о год. 9 або 10-ій і замикають вже о 5. попол. Денний торг не покриває денних звичайних видатків. Крім хліба і найпотрібніших артикулів живности ніхто буквально нічого не купує. Ніхто не має гроша на що инше, як на їду.

Промисл.

Серед таких обставин і широко розгалужений промисл починає упадати, який і без того дуже підкошений французькою окупацією Надренії і Порурия та втратою Шлеску. Для збуту за кордон німецький промисл не може тепер видержати конкуренції з державами Антанти, а для внутра держави запотребування дуже зменшилося. Отже продукується лише це, що найважливіше і що серед даних обставин ще „йде“. В наслідок того багато фабрик зачинено, а ті, що ще працюють зменшили час праці і тисячі робітників остали без хліба. Одна лише фірма Стінеса звільнила 3 000 робітників....

Біганина без кінця.

Здорових, заживних людий годі тепер здибати. Люде подабаючи радше на вимарнілі тіни, вічно біжуть кудись, начеб хтось гнав за ними. Оден від уряду до уряду, другий за вуглем, третій шукає помешкання, инший біжить до суду боронити своє помешкання, з якого викидають через неплатність. І так без кінця. У кого маленькі діти, для котрих треба роздобути троха молока або масла чи ясьць, — то на вишукання цього мусить стратити цілий день. А прийдеться купити шкільні книжки та зшитки — то це рівнається великому родинному нещастю. На бідних, інвалідів, старців та хорих ніхто вже нині не звертає уваги, не дає нічого, бо й ніхто ні-

чого не має. А лучить ся де бараболя на продаж, то над нею прямо б'ються. Перед skleпами з печивом часто густо подибується людий до 1.500 душ і буває — з великим трудом при помочи поліції удасть ся винайти схований пекарами хліб. Боротьба о існування, боротьба о хліб насуший усуває на бік всякі благородні пориви і сентименти.

Часописі і книжки.

Хто тепер часописі читає, хто книжки купує? На це нема гроша, ні часу! Багато часописів перестало виходити, а ті що ще животіють, кожного тижня в четвер підносять передплату та зменшують число. Німецькі накладці не випускають більше книжок. Лексикон, якого вже половину видруковано, перестали далі складати і друкувати. — Культура потребує спокою, культура потребує гроша. Хто про це думає, коли гроша не вистарчає на хліб насуший, а дома обиватель не находити иншої музики понаді скарги жінки на вічно зростаючі ціни...

Упадок моралі.

Крадіжки, вломи, морди, лучалися у всіх часах. Та важкі обставини життєві довели до того, що тепер в Німеччині мораль упала, а злочини і переступства ростуть як на дріжджах. Кара не відстрашує більше. Людям вже все одно. Найгірше це, що серед таких обставин множаться випадки діточих злочинів. Творяться нові типи недолітних бандітів, убійників і т. п.

Так то недавно ще сильна високо культурна держава з пильним і працюовитим населенням — на наших очах розпадається політично, економічно, культурно і морально.

Чи вдасть ся державним мужам Німеччини здержати той розпочатий розклад? Який вплив матиме він на хід дальших подій в Европі а навіть у всесвіті?

На це можуть мабуть відповісти вже найблищі наші дні, тижні, чи місяці, — бо катастрофа скорим темпом добігає до кінця. Одно певне, що кождий день оставляє нове зерно ненависти в душі Німців до виновників їхньої катастрофи Французів і ті гірко відпокутують колись за свої вчинки.

Ніхто не дістане газети, що за неї не заплатить. — Хто не заплатив до тепер, той мусить прислати вже не 140.000 мп., але 240.000 до кінця року — Пооинноке число коштує 15.000 мп.

Большевицькі ціни.

Як відомо, большевики забирають від селян збіжжя чи як „развйорстку“ чи „продналог“ чи під яким іншим видом. Селянам майже нічого не лишається на продаж. В останньому році, наприклад, з усього збіжжя, яке появилося на ринку, три четвертини виходили з рук всіляких большевицьких установ „хлеб-продуктов“, „госторгов“ та інших, а лише одну четвертину приносили на продаж самі селяне. Щоб обнижити ціну на хліб, большевицькі підприємства пускали свої маси збіжжя завсіди нижше риночних цін, а через те й селяне мусили продавати своє збіжжя за безцін.

Це довело сільське господарство до руїни. Селяне за своє збіжжя не мали можності купити навіть найпотрібніших промислових виробів для власного ужитку і для потреб свого господарства. Витворилася небувала нерівність між цінами сільських і промислових виробів.

Коли наприклад пара чобіт коштує на Великій Україні тепер 20 доларів, то 1 пуд збіжжя (16 кілограмів) цінується приблизно 20 центів. Виходить, що за пару чобіт мусить селянин дати 100 пудів себто 1.600 кілограмів або коротко 16 метричних сотнарів (кірців) збіжжя. Таксамо неприступні ціни на господарське знаряддя, предмети щоденного вжитку, книжки ітд.

В звязку з цим серед селянства велике негодування. Щоби якось

„укосякати“ селян, большевики обцяють, що ціни на хліб підуть в гору. Як це думають вони перебити?

Досі податки і всі інші побори платили селяне збіжжем. Тепер має бути лише оден сільсько-господарський податок і то не конче в збіжжю, але й в грошах, уторгованих за збіжжя.

Крім того селянам — кажуть большевики — треба дати змогу вивозити збіжжя за кордон і там продавати його дорожче. Через те і внутрішні ціни збіжжя підуть в гору та зрівнюються з цінами промислових виробів.

Як воно в практиці виглядатиме — побачимо. Поки що нема виглядів на це, щоби було що вивозити за кордон, бо теперішня сільська господарка дає лише половину того, що перед війною, а цей хліб потрібний не лише для самої України. Большевики — як і досі — будуть його брати на прохарчування Московщини. Отже нема надії, щоб остало ще й на вивіз за кордон.

З другого боку продукція промислова неналаджена і дає лише одну п'ятину того що перед війною.

Таким чином запотребовання промислових виробів буде завсіди дуже велике і ціни сільських виробів ніколи не будуть могли зрівнятися з цінами виробів промислових.

ОСТАННІ ВІСТІ.

Зміна в польськiм правительствi.

В польськiм правительствi зайшли дуже знаменні зміни. Заслупником през. міністрів іменованій Войцех Корфанті, відомий провідник шлеських Поляків, завзятий ворог всього, що непольське. На місце Гломбінського назначено міністром освіти Ст. Грабського, редактора „Słow a Polsk-ого“, відомого україножера, духового провід-

ника в боротьбі з українством. На міністра рільництва назначили Хлановського, найбільшого обшарника в Польщі.

Нова конференція.

Англійський прем'єр міністрів Бальдвін звернувся до Франції, Італії, Бельгії і Японії з пропозицією, щоби на грудень скликано спільну конференцію в справах німецького

відшкодування. Запрошена буде також Америка, яка возьме участь в тій конференції лише тоді, як запросять її всі згадані держави одноголосно.

Згноблення революції в Греції.

Останні революційні відділи піддалися без битви військам пра-

вительства без ніяких застережень. Таким чином привернено спокій.

Біржевий перегляд.

Грошева біржа з дня 29 X.

приватні обороти.

Дол. амер. 2,100,000—2,150,000 дол. канад. о 100,000 нижше. одиниці і двійки 2,000,000 2,050,000— Ческі корони 62—65, Франки фран. 375,000—385,000, Фунти штефл. 10,000,000.

Ціни збіжжя, мяса цукру, масла, яєць і т. д.

Пшениця у Львові, 3,000,000. Жито 2,000,000, Овес 1,400,000. Ячмінь 1,800,000. На львівськiм ринку платять за 1 кг. волового мяса 180,000, вепрового 230,000, телячого 190,000; 1 кг. солонини 660,000; літра молока коштує 50,000, 1 кг. масла 700,000, 1 кг. хліба 45,000, мука біла 85—90,000, одно яйце 9,0,0.

Цурихська біржа. 9. жовтня.

Берлін 0,0 0,000 00, Новий Йорк 560 75, Прага 16,55, Букарешт 2,62, Варшава 0,0 1/2, Відень 0,0078.

Практичні поради.

Добра рада ліпша як готові гроші
(Народня приповідка).

Відновлювання річій.

В цей тяжкий час, де мало хто з нас може собі дозволити на справлення нових річей, треба старатися старі річи так відсвіжити, щоби виглядали як нові.

Добрий спосіб відсвіжити замашені і від довгого ношеня блискучі річи є слідуєчий: Береться 30 грамів амонякового спирту (Salmiakgeist), 30 гр. винного спирту (Weingeist), і 10 гр. звичайної соли, перебовтати все разом добре, щоби сіль розпустилася. Тою мішаниною чистити щіткою убрання а при кінци витерти сухою шматкою. Мужеські повстяні капелюхи можна в той спосіб дуже гарно вичистити.

Також фасолева вода є дуже добре средство против плям і на такі річи, що через часте ношення стали блискучі. Від такої води ані матерія не нищиться, ані не линяє фарба. — Вариться 1/2 кг. білих фасоль в 4-х літрах дощівки без соли аж змякнуть. Потім перецідити через сито і коли вода стане літна, то прати в ній бавовняні, вовняні чи там шовкові річи і полкати літною водою. Таким способом стануть старі річи чисті як нові.

Средство проти плям із ржи або чорнила.

Розпустити сіль в цитриновім соці, намочити пляму і поставити на сильне сонце.

Тревалість підшв.

Наколи нові підшви натремо теплим льняним олієм, то тревалість їх буде подвійна.

З одного кутка Підгаєччини.

Читальня Просвіта повинна бути в кожному нашому селі центром, в якому зосереджувалося б життя цілого села. Повинна вона бути не тільки місцем для прочитання газети, хоч це одна з найважливіших її цілей, але також осередком, в якому її члени кожного разу могли б довідатися про все, що тільки може бути для нас цікавого, у всяких справах порадитися, засягнути усяких інформацій, одержати потрібні вказівки. Тоді тільки читальня зможе збуджувати певний інтерес у громадян, що певно відібється на збільшенню числа дійсних, а не „паперових“ членів.

Виходячи з такої точки погляду хочу сказати кілька слів про читальні одного кутка Підгаєччини, в яких довелося мені бути.

З читалень в Гайворонці, Котузові та Зарваниці найкраще вражіння зробила на мене читальня в Гайворонці. Тут зразу видно, що це не „паперова“ читальня. Видно якийсь рух. Сходини членів — що гуртуються переважно з молоді — відбуваються майже кожного вечера. Все ті молоді люде находять тільки вільного часу, щоб почувти, що нового діється по широкому світі та нашій батьківщині,

або приладити аматорську виставу. Розуміється, що читальня в Гайворонці далеко ще не сповняє тих вимог, які я поклав на початку, але вона безперечно на добрій дорозі. Вона жива, от що важне! А жива вона завдяки муравлиній праці п. Миськова. Виходить, що одна тільки охоча до праці людина може багато зробити.

Мало що не на тім самім рівні стоїть читальня в Котузові. Я радивби тільки Виділові її ще більш оживити її частими сходами, які треба зробити конче цікавими через улаштування викладів та гутірок.

Найслабше представляється чи-

тальня в Зарваниці, бо робить вражіння мертвої. Виділ її не поставився навіть о думівку, хоч можна було і не так то було трудно. Тільки трошки добрій волі і багато можна зробити. А що дійсно можна зробити на це доказ Гайворонка і Котузові. Та ще одно вразило мене в Зарваниці. Молодь того села не горнеться до читальні зовсім. Це дуже сумний обяв. І батьки повинні звернути на це увагу. Добрих громадян треба виховати. А як-же їх виховаться, як їх ніколи не видно там де це можна зробити, то єсть в читальні? О. Б.

В п'яті роковини : Наступ кавалерії.

С О Н.

Вже була пізна осінь. Сумно і пусто довкола, тільки вітер розкидав пожовклі й почорнілі листочки та грався ними, а холод тиснувся до людських хат.

Сумно і тихо було у бідної вдови, що жила у край села. Сама одна у хаті. Як прийдуть довгі зимні дні і люде замкнуться в хатах, так в неї нема до кого й слова сказати, сама одна лишилася. Тільки нагадує собі тоті часи, як було в неї двох синів, її розрада, потіха, а часом і журба... От старший: парубок уже був гарний, здоровий сильний мов дуб, тай пішов вже давно на війну разом зі Стрільцями. Серце їй товклося з радості як бачила його таким гарним жовняром між іншими стрільцями. Але воно й віщувало їй щось лихого, наче казало, що не побачить його живого більше.

На радість усім вийшов з друку і вже продається великий календар „Червоної Калини“

найкрасший календар, який появилася на 1924. р. — Читаєш і неначе живі стають перед очима сотні, куріні, полки... Читаєш і думками вертаєшся в часи слави і кріпнеш на духу. Хтож не купить тої книжки? Не буде такого! Засаднича ціна 2:50 м. Тепер 350.000 мп. без пересилки.

- - - - - Писати на адресу Львів, Руська 18. „Червона Калина“.

Смерть — брехні, клопіт брехунам.

І ще один винахід! І знова американський!

Американські газети пишуть, що лікар д-р House винайшов средство, що примушує людей, які його зажили говорити правду.

То средство, яке сам винахідник назвав „скополяміна“ — як кажуть — так впливає на мозок чоловіка що, він, хоч на вид притомний, говорить і відповідає

на питання, однак не здає собі з того справи.

„Скополямину“ дали зажити двом злочинцям, що сиділи в тюрмі. Наслідком того вони призналися не тільки до злочину, за який їх засудили але також до інших, про які суд не знав.

Та в самій Америці виступило багато вчених з критикою того винаходу. Вони кажуть, що це звичайне ошуканство.

вийдуть банкноти 1, 3, 5, 10, 50 і 100 доларові. Речинець стягнення старих банкнотів буде дуже короткий, найбільше пів року, щоб як найскоріше здержати підроблюванс.

Пан Гільтон Юнг не походить з Монастириск. Коли приїхав до Варшави дохтор від польської марки Юнг, появилися в деяких часописах чутки, що він походить із жидівської родини, з міста Монастириск в Галичині. Його батько — так писали — виїмігрував давно до Англії і там оженився. Але п. Юнг заперечує ті чутки. В розмові з представниками заграничної преси він сказав, що є воєнним інвалідом, стратив на французькім фронті праву руку і не є жидівського походження, бо його предки були правдивими англо-сасами. Може бути.

Число населення в австрійській республіці. Як виказав перепис населення австрійської республіки з дня 7. березня ц. р. живе там 6,526.661 осіб, з того 3,386.586 жінок і 3,144.093 мушин.

Клопіт турецьких кавалерів. Звісно Туреччина від 1912 р. майже безнастанно воювала. Це, очевидно річ значно вплинуло на зменшення її населення, так, що в Малій Азії, головній частині турецької держави припадає всего 10 мешканців на один квадратний кілометр. Щоби тому зменшенню населення зарадити, посол із Ерзеруму, Салі ефенді, поставив у Народньому Зібранні в Ангорі внесок, щоби завести закон про „примусове подружжя“ для всіх мушин магометан з Малої Азії. Проект тої устави виглядає коротко так: Кождий магометанин мусить бути жонатий найдалше до 28 року життя, а опісля повинен старатися, щоб його жінка принайменше раз на три роки привела дитину. Політичні противники посла Салі ефенді, щоби осмішити його, внесли таку поправду: „Хто не буде пристосовуватись до тої постанови, підлягатиме карі буків“.

Салі ефенді думає, що коли його установу введуть в життя і перестерігатимуть її як слід — то за 25 років теперішнє населення Малої Азії, що виносить 8 мільонів, збільшиться в осмеро.

Поляки про себе.

В газеті „Курієр Львовскі“ читаємо таку розмову між президентом міністрів і його жінкою:

Жінка: Вічно швендляєшся не потрібе один і господарки не пильнуєш.

Президент: Цить стара! Я тепер з панамі тримаю.

Жінка: Що, ти з панамі? Я тобі дам панів. Пожди гицлю, найно скінчиться мандат, вже я тебе візьму під свою опіку.

Президент: Не кричи так навіджена. Ще почують люде і подумують, що я на правду такий.

Жінка: А вжеж що такий! Перше співав. Вже тебе з пам'яті викинуло? Перше казав ти: „Чекай душко, як тільки стану президентом міністрів, ходитимеш в лякерках, бувати з панамі, в реставрації пити, заграничних людей приймати“ — а тепер що, я ту бідна сиджу і ради собі дати не можу і ще люде в очі мені плюють, пальцями показують і кажуть: „А дивіться, то ваш хлоп винен тому всьому нещастю, що тепер“.

Президент: Не сердься стара. Насамперед ус: буде щораз гірше, а потім щораз ліпше.

Жінка: Не пливби ти теревенів на старість. Думаєш, що як капуста раз пригорить, то потім її челядь їстиме?

Президент: Але політика, то не капуста.

Жінка: А вжеж що політика,

то не капуста, але ти з ньої капусту зробив таку, що мене люде з сегого покоління прокляли.

Президент: Хто тебе прокляв, кажи, лотри, лотри якісь! Спати їм не дам, процесами знищу, наймитами зроблю!

Жінка: Говори собі здоров. А я тобі кажу, ти покинь політику, попрацайся гречно з панамі і будь чим був. Найхитріший лис не вилотить усіх курій з двора. Зловлять тебе колись, братку, і зідруть шкіру і зроблять ковнір.

Президент: Але поки маю шкіру на собі...

Жінка (перериває): І поки вона ще щонебудь варта...

ВСЯЧИНА.

Нові доларові банкноти. У всіх майже європейських державах маса американських доларів, ця маса збільшається заєдно, бо в державах східної Європи, особливо в Румунії, Угорщині і Польщі появилося багато фабрик доларів, що підроблюють їх незвичайно вдало і докладно. З огляду на це міністерство скарбу Союзних Держав Америки, щоби здержати наплив фалшивих банкнотів рішило випустити паперові гроші нових взірців. Будуть вони биті на спеціальнім папері, який буде дуже трудно підробити бо тільки одна фабрика паперу в Америці знає тайну його виробу. Рисунок також буде трудніший до наслідування. Зразу

Хто зна, чи не заведуть такої устави у себе Французи, бо в них також круто з населенням, яке заодно менше. А може полакомиться на ню ще дехто, що то на гвалт хоче бути великодержавним народом.

Число безробітних в Ангії доходило до дня 10. жовтня 1,251 600, то значить о 5.418 осіб більше як минулого тижня.

Як зникне життя на землі? В місті Льюс Ангельос в Каліфорнії (північна Америка) відбувся недавно зїзд американських астрономів і фізиків. На зїзді професор де Мілліан з Чикаго подав зібраним до відома, що за яких мільон років сонце стрінеться з іншою великанською звїздою на такій віддалі, яка сьогодні ділить його від землі.

Наслідком того дорога землі зміниться так, що наша планета наблизиться до сонця на віддалі десять разів меншу від теперішньої. То спричинить таку горяч, що все на землі згорить і всякий слід життя на ній зникне.

Цікавий винахід. Швайцарський винахідник Ф. В. Гебель винайшов апарат, який прикріплений до наладованого вагону дуже зменшає його вагу. Подробиці винаходу

то ще тайна винахідника, але про діланне апарату оповідають таке: На шинах поставлено два тягарові вагони однакової величини, один з апаратом Гебеля, а другий без апарату. Тоді сказали рушити їх одному залізничникови, який мусів добре напружити силу, щоб посунути вагон без апарату. Після того сказали йому приступити до вагону з апаратом, покласти палець правої руки на прикріплене ззаду поруче і потягнути вагон до себе одним пальцем. Вагон так швидко пішов в напрямку залізничника, що той мусів відскочити, щоб його не переїхав. Тепер сказали тому-ж залізничникови стати з боку вагону, покласти праву руку на його розі і без всякої думки про вагон іти вперед. Залізничник зробив те, а вагон під натиском його руки став котитися вперед рівномірно з його ходом.

Вкінці уставлено вагом вагою 2500 кг, на нього всіло 4 людей і заладовано ще троха товару так, що загальна вага винісила 3500 кг. Попросили якусь паню, щоби рушила вагон, і вона це зробила зовсім легко.

Коли правда, що такий апарат дійсно винайдено, то його значіння

при транспорті не можна прямо оцінити.

Пятьдесятиліттє машини до писання. Коли зайдемо тепер до якої-небудь канцелярії чи інституції, завсїди стрїнемо там якусь панночку чи пана, що сидить перед машинкою до писання і цокєє раз-у-раз. Яка вигода від такої машинки? А то, що пишеться на ній богато скорше як рукою, а друге, що письмо машини читке як друк. Приходять часи коли не то, що всякі інституції, але навіть приватні люде користуватимуться машинами до писання. Сьогодні вже вони дуже поширені. А однакж всего тільки пятьдесять років минуло від часу коли появилася машина до писання. Винайшов її дневникар з Milwaukee Криштоф Лятам Шолес (Scholer) і продав свій винахід фірмі Ремінгтон.

З заграниці (європейських країв) замовляти і пересилати гроші на адресу: Василь Паліть, Ужгород, Підкарпатський банк.

З Америки слати замовлення і гроші рекомандованими листами на адресу Адміністрації.

Сільське господарство.

Тяжко — і з кожним днем тяжше живеться нам! Усе, що витворить хліборобська праця, на торзі смішно дешево, а все, що хлібороб мусить купити, дороге і чимраз дороще. Перед війною за вагу жита були добрі, дуже добрі чоботи. Тепер нема їх і за три рази тільки нашого жита. І так зі всім, з худобою, молоком, з яйцями а через те і з хліборобською працею на чужім полі. Фабрики і торговля вже зорганізувалися і знову визискують працю незорганізованого села, хліборобства. Держава докладає усіх сил, щоби рухливе, а тому й небезпечне місто дешево їло. Тому у нас все збіже, весь плід хліборобської праці, рівно о половину таньші, ніж у світі. Як оці наші житєві умови скоро не зміняться, настане у нас гірша біда ніж перед війною, бо нема куди втікати.

Щож робити? Чекати аж прийде до нас від когонебудь ліпша доля? Ні! Хто безчинно чекає, со-роки за хвіст не спіймає! Ніхто нас не поратує! Ми і тільки ми самі можемо і мусимо ратувати себе а тимсамим і цілий наш нарід. Ми самі мусимо рушити з місця! Але як і куди?

Є два способи і обидвох нараз

мусимо вжитися чимскорше. Перше діло: Ми мусимо витягнути з нашої землі значно більші плоди, ніж дотепер. А друге діло: Ми мусимо згуртуватись і спільно усе купувати та продавати.

Чи може наш хлібороб видобути більше плодів із своєї рілі?

Може і мусить! У Німеччині дає хліборобам один гектар*) середної рілі 20 до 48 метр. сотн. пшениці. Польським дідичам, що до 1918 року господарювали під німецькою рукою, дає тепер у Польщі гектар рілі пересічно 17 метр. сотн. пшениці. Польським східно-галицьким дідичам дає 1 гектар пересічно вже тільки 12 метр. сотн. пшениці, бо наших дідичів не вчив господарювати мудрий Німець. Польський селянин-хлібороб, що прийшов із своєю землею до Польщі із Німеччини, має тепер пересічно на 1 гектарі 16 метр. сотн. пшениці, отже о 4 метр. сотн. більше, ніж галицький дідич, але наш галицький селянин-хлібороб збирає з гектара ще менше ніж галицький дідич, бо пересічно тільки 10 до 10½ метричних сотнарів пшениці. Прирівняйте тільки оці числа: 13 до 18 або й 20 до 48 у Німців, 17 у познанських польських дідичів, 12 у наших дідичів і 10 у нас! А наша земля пересічно з природи своєї значно ліпша від німецької та познанської! І так з усім! Житне поле дає в Німеччині 12 до 22 метр. сотн. зерна а як удасться то й поверх 30. Познанський дідич, що вчився у Німця, збирає тепер пересічно 16 метр. сотн. з гектара, галицький дідич 13 а наш селянин-хлібороб пересічно лиш 12 метр. сотн. жита з гектара. Хлібороб у Німеччині, який уже виплекав собі навіть озимий овес, збирає на добром полі до 40 метр. сотн. ярого вівса з гектара а озимого навіть поверх 20. Познанський дідич збирає пересічно 19 метр. сотн. вівса з гектара, галицький дідич 13½ а наш хлібороб пересічно 11½. Німецький хлібороб збирає з доброї землі до 400 метр. сотн. бульби з гектара а ми на ліпшій землі розказувалиб про такий збір унукам. Німецький хлібороб не буде держати на молоко корови, яка не дає йому пересічно в цілім році що найменше 5 літрів молока на день, бо звичайно дає йому корова до 8 літрів молока що дня, а наші хлібороби, занедбавши сіножать і пасовиско, тішуться як рідною мамою кожною корівцею, що дає їм річно пересічно 3 літри молока на день. І так без кінця. Ми

видобуваємо з нашої землі занадто мало плодів а тому і корови і коні і свині і все у нас не таке, як могоби бути. Західноєвропейські хлібороби вилекали свої расові корови, вівці та свині, які що торкається мяса й молока та вовни що найменше тричі видатніші від наших.

Не бачу причини, чому наш хлібороб не мавби доказати тої самої штуки, що наприклад польський селянин-познанчик. Але про то напишу в другім числі.

НАДІСЛАНЕ.

За цей відділ Редакція не відповідає.

ЗАЯВА.

Отсим заявляю, що до повітового Народного Комітету трудової партії в Рогатині, вибрано мене в моїй неприсутности і проти моєї волі. Супроти останньої події а саме, що орган трудової партії „Діло“ відмовився помістити листопадову відозву — я заявляю своє виступлення з трудової партії.

Іван Поритко.

ОГОЛОШЕННЯ.

ВОВЧУР 10 місячний, пів тресований до продажу. Відомість в „Новім Часі“

ДРОВА вуголь купуйте лиш на складі Потоцького 47. 1--3

КОНЦІПІЕНТА зараз приймає на догідних услівях адв. д-р Ол. Чорненко в Солотині. Зголошення впрод адресувати до Адміністрації „Н. Ч.“. 1--1

ОЛІЙНЮ машинну уживану (прасу і млинок) куплю сейчас. Зголошення з поданням ціни і якості для „Р-о“ в „Н. Ч.“

Видавництво „ЖУРАВЛІ“ в Рогатині.

Редактор М. Угрин-Безгрішний

висилас за готівку або за післяплатою:

- 1) „**Самопал**“ ювілейний календ. на 1924 р. (в десятиліття виступу У. С. С.) сторін 144, багато ілюстрований, вигідний, кишенивий. Триколірова вінета на окладинці. Багатий матеріал із життя У. С. С. Ціна 100.
- 2) М. Угрин-Безгрішний „**Марс Історії У. С. С.**“ ч. I. до виступу в Карпати, сторін 128, багато ілюстрацій. Ціна 1-50.
Поет Василь Пачовський так пише до автора: „Прочитав душком. Гарно писана. Віддає вповні настрій моменту великого, одно з кращих пам'ятників... Ожидую Вашого другого тому.“
- 3) Я. Вільшенко „**Чого червоних маків так багато!**“ стрілецька легенда. Ціна 0-20.
- 4) Тото Долото „**Байка про гнипу колоду**“... Ціна 0-20.
- 5) Князь Ісусу „**Підручний Сліваник**“ 26 найкращих пісень, вигідний, кишенивий, з ілюстраціями та двома записниками. (Сконфіск.) Ціна 0-25.
- 6) „**Червона Калина**“ збірник У. С. С. з 1918 року, сторін 140, три колірові малюнки, понад сто всяких ілюстрацій та карикатур, окладина з колірною вінетою артиста-малювача О. Куриласа (на вичерпанні). Ціна 3 00.

На складі всі видання Видавництва „Червоної Калини“ зі Львова.

ЗЕМЛЯ, чорна I класу на Побужу на продаж. Ціна за морг 130 доларів. — Навідатись в „Н. Ч.“ або листовно з долученням 15,000 мп. на переписку.

КАВАЛЕР на державній посаді, добре ситуований, вік 30 літ, чорнявий, нав'язе переписку з панночкою білявкою о чистій минушости в ділях супружа. Посаг не вимаганий. — Листи спершу слати до „Нового Часу“ під „Одинокий“.

КУПЛЮ готовий вітровий мотор (вітрак) о силі 4 до 12 HP. Посередництво не виключене. Зголошувати до Адміністрації під „Вітрак“.

У неділю, дня 4. листопада ц. р. о год. 2. перед полуднем відбудуться у власній домовіці при ул. Руській ч. 20.

НАДЗВИЧАЙНІ ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ

„Сокола Батька“ з слідуочим дневним порядком:

- 1) Отворення Зборів і вибір президії.
- 2) Відчитання протоколу з останніх Заг. Зборів.
- 3) Зміна статута т-ва.
- 4) Доповняючий вибір одного заступника старшини.
- 5) Евентуалія.

В разі неприсутности відповідного числа членів збори відбудуться о год. 12 без огляду на скількість членів.

За старшину: М. Заячківський в. р. голова, М. Левицький в. р. за справника.

АДВОКАТ

Д-р СТЕПАН ШУХЕВИЧ

веде свою адвокатську канцелярію при ул. Чарнецького 24. II. п. (Дім Наукового Товариства ім. Шевченка).

КРАЄВИЙ АДВОКАТ

Д-р Степан Федак

веде адвокатську канцелярію у Львові, вул. Сикетуєська ч. 48.

УВАГА! **ВІЙШОВ І ВЖЕ ПРОДАЄТЬСЯ** **ВЕЛИКИЙ ІЛЮСТРОВАННИЙ НАРОДНИЙ КАЛЕНДАР „ПРОСВІТИ“ НА 1924. РІК.** **ЧИТАЙТЕ!**

Календар обіймає 17 ернушів друку і з ернуші епокси, а багато ілюстрований, а зоголовну окладинку прикрашує небувала ще в календарях чотирьох вінета — арт. П. Кошуня. Під демократичним зглядом календар видержаний стилем — з **НАГОДИ ЗО ЛІТЬОГО ЮВІЛЕЮ УКРАЇНСЬКОГО ДРУКО-ВАННОТНИЦТВА**. Ілюстрації в календарі є найновіші і старинні — з рукописних українських книг і перекладів, діаграми, фотографії сучасних діячів церковних календар, історичний, господарський і читальний, виготовлений факсовими. **Інформаційна** частина календаря обіймає аж 4 аркуші друку. — **Ілюстрованим** преділлям по Львові та повним виразом української преси в 1923 р. на шлім світі. — Літературно-суспільна частина календаря складається з літературної частини, поучаючої, суспільно-педагогічної, лікарської, ветеринарної, **НА РУІНАХ**. Матеріал Альманашу рижгородній й актуальний, а складається з народнього пом'яника визначних українців. Наклад календаря — як у попереднім році. Тому треба спішити з замовленнями, щоб не було як торік, що багато, які зволікали до грудня з купом календаря „Просвіти“ остало без календаря, бо до грудня весь наклад був вичерпаний. — Ціна примірника: основна ціна 3 одишці X множник 80.000 = **240.000 МП.** При більших замовленнях опуст. За виснаплатою і примірник на провінції вносіть 265.000 Мп.

Замовлення слати до канцелярії „ПРОСВІТИ“ у Львові Ринок ч. 10.

CANADIAN PACIFIC

TRAINS
ЗАЛІЗНИЦІ

HOTELS
ГОТЕЛІ

STEAMERS
КОРАБЛІ

До Канади. С. Р. Р. До Америки.

Л Ъ В І В, Городецька 93.

(Проти Головного залізничного Двірця.)

Найбільше перевозове підприємство на світі.

Великі морські кораблі!

Власні залізниці в цілій Канаді!

Преосв. Єпископ Будка їхав з Канади до краю і назад до Канади лише нашими кораблями. Також наслідник англійського престолола їде завжди лишень нашими кораблями.

Наколи задумете виїхати до Канади чи то тепер, чи аж на весну, то застановіться добре, а ми певні, що виберете лише нашу С. Р. Р. агенцію, котрою їдуть все ті достойні особи.

Напишіть сейчас до нас! Ми радо Вам відпишемо докладно про цілу подорож до Канади.

Найблищі наші транспорти до Канади відходять з нашого бюро у Львові, вул. Городецька ч. 93. в слідуючих днях вечером:

Перший дня 13. листопада 1923 вечером до корабля „MELITA“.

Другий дня 27. листопада 1923 вечером до корабля „MINNEDOSA“.

Коли не маєте за що купити собі шіфкарти самі а маєте кривних або знайомих в Канаді то подайте нам їх адресу, а ми до них напишемо, щоби вони Вам прислали з Канади шіфкарту і Аффідавіт. Можемо то зробити телеграфічно.

Їдьте до Канади лише через агенцію С. Р. Р. (Сипіяр). Будете мати дуже скорий переїзд, знаменитий харч на кораблі 4 рази на день, окреме ліжко, в гарній чистій кабіні на однім з наших великих кораблів. Дуже скорий переїзд залізницею в Канаді в наших власних вагонах, котрі є так вигідно уряджені, що можете в них вигідно спати в ночі. В вагонах є кухні, де можете собі кождої хвили зварити обід і вечеру в часі їзди залізницею в Канаді. В послідних 9 місяцях виїхало через нашу агенцію понад 85.000 пасажирів до Канади. Уважайте добре на наш адрес і напишіть до нас сейчас.

Кенедіян Пасіфік Рейлвей

Л Ъ В І В, Городецька ч. 93.

**ВАРШАВА, Маршалківська ч. 117.
КРАКІВ, Радзівіловска ч. 29.**

До
Канади

найкорше, найшвид-
нійше і найслав-
ніші на весь світ
кораблями

Львів, Сикстуська 37.
Напроти Головної пошти.

КУНАРД ЛІНІЯ.

Кораблі нові, побудовані в 1921 році. **Урядження** третьої класи вигідні та розкішні. Каюти на дві та на 4 особи. Родини, навіть і більші, дістають окреме приміщення. Обслуга добра. Харч смачний і обильний. — Справи українських емігрантів полагоджус негайно, совісно і безплатно спеціальний український відділ.

За шіфкартами (до кожної місцевості в Канаді) та за інформаціями до подорожі звертайтеся на адресу

КУНАРД ЛІНІЯ Львів, Сикстуська 37.
(Напроти Головної пошти).

З українськими пасажирами говорить і переписується по українськи.

Одинокий
Український
Готель

„НАРОДНА ГОСТИННИЦЯ“ у ЛЬВОВІ,
вул. Костюшки ч. 1.
ч. тел. 888.

ГОТЕЛЬ, РЕСТАВРАЦІЯ й КАВАРНЯ.

ЕЛЕКТРИЧНЕ ОСВІТЛЕННЯ, ВІНДА і КУПЕЛІ.

ДЛЯ СЕЛЯН — особні кімнати на нічліг.

Стоварищення приймає гроші на вкладкові книжочки до опроцентування.

Краєвий Союз господар. спілок „Сільський Господар“
кооператива з відповідальністю уділами у Львові, Зіморевича 20.
Власні Відділи: Львів, Городецька 95, Перемишль, Косцюшків 5, Коломия, Ринок 40, Стрий, Ринок 6, Сокаль.
Адреса для телеграм „Господарство“ Львів, ч. телефону 94.
має на складі і доставляє сейчас:

Рільничі машини і знаряди, ремісничі знаряди, кухонне начиння, бляху, цемент, насіння конюшини, трав і ярип, штучні погної і всьо в сільському господарстві потрібне.

Жадайте сейчас оферт!

Українсько-польські машини до писання — марки „MERCEDES“ і „ADLER“ — продає

ГЕНРИК МЕЛЛЕР

Львів, площа Смольки 1.

Телефон Н-р 540.

Немає розумного Українця по **„ЗАГРАВИ“**. Але багато, багато є Українців, цей бік Збруча, який не читав би **„ЗАГРАВИ“**. які до того часу не заперенували ще цього **одинокого** у нас політичного **двоптижневика**. Не жалуйте грошей і пишіть зараз замовлення на адресу: **„ЗАГРАВА“**, Львів, Руська 18.

Видає й за редакцію відповідає Дмитро Палітв.

З друкарні „Діла“, Львів, Ринок ч. 10.